

Педи Ешдаун специјални представник Европске уније ивисоки представник за БиХ на Дипломатском форуму

‘Пут у Европу – кораци који су пред нама’

Даме и господо,

Желио бих почети тако што ћу се захвалити Министарству иностраних послова и фондацији Фридриху Еберту што су ме позвали на ово свечано отварање “Дипломатског форума”.

Данас се састајемо у правом моменту.

Кажем то зато што вјерујем да је ова земља достигла један од оних одлучујућих момената у својој историји, нешто кроз шта пролазе све земље; тренутак када ће дјела њених људи и изабраних лидера одредити будућност ове земље, а не вањски притисци или захуктала глобална дешавања.

Као што је Вацлав Хавел једном рекао, тренуци попут ових често имају једну заједничку ствар. У тим тренуцима мора се направити избор, и тај избор одлучује о судбини и смјеру којим ће земља ићи још дуго времена након тога.

Врло често карактеристика ових кључних тренутака је да они нису увијек тако очигледни онима који директно учествују у њима колико онима који то посматрају са стране. Имајући то у виду, надам се да ме нећете сматрати дрским ако отворено скренем пажњу на оно што је сада у питању.

Напоследку, ово јесте ваша земља. И сами знате из горког искуства колико трага на ваше животе могу оставити одлуке, било добре или лоше, које доносе политичари.

Међутим, избор који је данас пред вама сретнији је од оног у прошлости. Своди се на следеће:

Да ли је ова земља спремна да искористи прилику понуђену у Студији изводљивости, да крене у прву фазу пута ка чланству у Европској унији тако што ће се припремити да следећег лета почне преговоре о Споразуму о стабилизацији и придруживању?

Да ли је определијељена да гарантује сопствену дугорочну сигурност тако што ће до мајског самита НАТО-а у Истанбулу испунити услове за придружење Партнерству за мир, првом кључном кораку ка чланству у самом НАТО-у?

Укратко, да ли је ова земља спремна да скупи сву своју упорност, сву своју одлучност, сву своју определијељеност и направи те промјене, те поднесе жртве које су неопходне да би се придружила модерној европској породици држава?

То је питање које си морате поставити. Јер, осам година након рата, БиХ је стигла до једне од оних тачака на путу када скренете иза угла и изненада се отвори видик у свим правцима. Једна од оних тачака гдје јасно можемо видјети не само куда идемо већ и колико тога смо већ прешли.

Нећу се задржавати на томе шта је ова земља већ постигла, само ћу рећи да су у многим аспектима та достигнућа заиста изузетна.

Прије једног десетљећа, управо ова зграда је представљала симбол патње Сарајева.

Данас она представља симбол напретка, наде, новог почетка у земљи која се враћа у нормалан живот, у срцу региона који се окренуо ка будућности.

Непријатељи ове земље су коначно постали њени сусједи и окренути су ка еуро-атлантским интеграцијама, а не више ка освајању територија. Промјена владе у Загребу или Београду више не значи потрес за БиХ.

Али заиста би била трагедија, баш у тренутку када је клетва сукоба коначно нестала, да оне особе које су жељеле Велику Хрватску или Велику Србију замијене они који желе видјети Босну исцјепкану на мале дијелове.

За ову земљу постоји само једна будућност. А то је Босна и Херцеговина, цјеловита и слободна, у Европи, читава и слободна.

Од Дејтона до Брисела

Питање са којим смо сада суочени није да ли ће ратна ноћна мора наставити – вијест коју је НАТО савез објавио ове седмице да ће трупе СФОР-а у наредним мјесецима бити смањене на 7000 војника за превентивно дјеловање показује њихово повјерење у будућност.

Право питање у овом тренутку је да ли ће, и како брзо, сан о просперитетној и сигурној будућности у оквиру Европе постати стварност.

А одговор на то питање не налази се у Загребу или Београду, не налази се чак ни у Бриселу, већ управо овдје у БиХ. И зависи од двије ствари – повјерењу и напорном раду.

Повјерење у способност ове земље да уведе промјене, те напоран рад који је потребан за такве промјене.

Европска унија је са своје стране јасно ставила на знање да жели да БиХ постане чланица ЕУ, али да прво мора испунити стандарде које то чланство подразумијева.

Припрема за чланство у ЕУ је читав процес. Тај процес је на неки начин једнако важан као и сам чин пријема, као што су земље Централне и Источне Европе већ показале у протеклој деценији.

Током наредних шест мјесеци, уколико све буде текло по плану, видјет ћемо значајне промјене, како се ова земља буде кретала из “послијератне” фазе у фазу која претходи пријему у ЕУ; како

се све више буде удаљавала од питања сигурности и физичке обнове и приближавала питањима економске транзиције и социјалних реформи.

Укратко речено, напуштамо еру Дејтона и улазимо у еру Брисела.

И већ смо направили прве кораке у том правцу. Два пута су у посљедњих неколико седмица парламенти у БиХ, по први пут, употребили механизме у оквиру Дејтонског мировног споразума како би усавршили тај споразум. Треба нагласити слиједеће: то није урадила међународна заједница на некој далекој конференцији. То су остварили чланови парламената својим гласовима, кроз институцију парламента, у складу са Уставом ове земље.

У области опорезивања и одбране парламенти су пребацили надлежности које су договорене у Дејтону како би омогућили овој земљи да крене путем ка пријему у Европску унију и чланству у НАТО-у.

Они су одлучно изашли ван оквира Дејтона како би ојачали државу.

Због тога је њихово гласање о закону о одбрани у понедјељак тако значајно.

Ко би још прије годину дана могао повјеровати да ће ова земља бити у стању измијенити Дејтон?

Ко би повјеровао да ће руководство Републике Српске показати такву вјештину управљања и вођства, које ће довести до успоставе државног министарства одбране, како би се земља могла прикључити НАТО-у?

Какве су моћи омогућиле све то?

Нису то биле бонске моћи, или моћи високог представника. Била је то моћ сна.

Сан да ова земља једног дана може постати чланица Европске

уније.

Да један дан може постати чланица НАТО-а.

Да један дан може постати нормална земља, која је у стању да понуди бољи и сигурнији живот својим грађанима.

Без обзира на њихову политичку припадност, политичари ове земље знају да сан о Европи сада постаје моћнији и снажнији од митова из прошлости, и да грађани ове земље од њих очекују да спроведу реформе које ће овај сан претворити у стварност.

Не потцјењујте значај овог тренутка.

За улогу међународне заједнице у БиХ.

За улогу ОХР-а.

За улогу ваших влада, парламената, ваших институција.

И за све грађане ове земље који с правом постају нестрпљиви у ишчекивању дана када ће судбина њихове земље, као истински суверене и самосталне државе, коначно бити поново у њиховим рукама.

Наравно, овај процес је већ започео.

Након окончања огромног задатка провођења процеса десертификације, Европска унија данас надгледа рад локалне полиције и дјелује као њен ментор, док су тај посао раније обављали представници мисије Уједињених нација.

Након повратка 1 милиона избјеглица и обраде око 95% имовинских захтјева, Одјел за реконструкцију и повратак ОХР-а ће за мање од мјесец дана престати са радом и локалним органима власти предати свој најтежи и најделикатнији задатак – повратак избјеглица.

У области људских права крај мјесеца означава тренутак када ће се на челу Канцеларије Омбудсмена БиХ по први пут наћи стручњаци из Босне и Херцеговине.

Сада када су ванредне околности које носи пост-конфликтна ситуација прошле, Дом за људска права –полу-међународно тијело које је формирано Дејтонским споразумом- може коначно престати да постоји, а његове функције коначно бити пренесене на локалне судове Босне и Херцеговине.

Рад тих судова од почетка следеће године више неће надгледати Независна судска комисија међународне заједнице него Високи судски и тужилачки Савјет БиХ.

Дакле, тренд је јасан. Међународна заједница прелази из фазе “чињења” у фазу “надгледања”. Из фазе у којој је Босни и Херцеговини био пријекко потребан ослонац до фазе у којој јој само пружа руку помоћи.

У бројним областима Босна и Херцеговина преузима одговорност. То можда најбоље илуструје број одлука које сам наметнуо у протеклих неколико мјесеци како бих осигурао даљњи напредак.

У Босни и Херцеговини сам 18 мјесеци. Током првих шест мјесеци морао сам наметнути 70 закона или амандмана на законе. У наредних шест мјесеци тај број је преполовљен на 34. У задњих шест мјесци, дакле од мјесеца јуна па до данас, морао сам интервенисати у оквиру законодавног процеса само два пута.

Седамдесет.

Тридесет и четири.

Два.

У децембру прошле године у мом обраћању Парламенту БиХ рекао сам да ћу ја радити мање уколико органи власти БиХ буду радили више. Ствари су се до сада одвијале на тај начин и тако би требало и остати.

Овакав тренд је већ утицао на одлуку Европске комисије да прошлог мјесеца Босни и Херцеговини да један генерално позитиван одговор на њену студију изводљивости. Тај тренд обећава добру будућност.

Побјеђујемо у овој дугој и спорој битки против снага које желе дезинтеграцију БиХ.

С времена на вријеме наилазимо на препреке и разочарења, као што су непотребне игре политичких странака које су се прошле седмице водиле око реформе одбране. Али, генерално говорећи, Босна и Херцеговина напредује у развоју из периода пост-конфликтног партијског агитирања ка озбиљном планирању транзиције, иако тај напредак још увијек није довољно брз.

Али то не значи да смо постигли зацртани циљ. Далеко од тога. Остварени напредак још увијек не треба узети здраво за готово. Наша будућност у Европи још увијек нијесигурна.

Важно је да сви тачно схвате оно што је Европска унија поручила прошлог мјесеца.

Комисија је рекла да у другој половини наредне године жели препоручити почетак преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању (САА) са Босном и Херцеговином. Али најприје, БиХ мора остварити брз напредак у провођењу реформи у више области.

То је комесар Крис Патен мислио када је рекао „Да, али.” Да, Босна може кренути европским путем ка званичним преговорима, али најприје мора показати истинску опредјељеност и истински напредак у провођењу реформи.

Дио ове поруке који највише охрабрује јесте то „Да”.

А најважнији дио поруке је оно „Али”.

Зашто? Зато што Европска комисија заиста мисли оно што каже. Они неће пустити БиХ олако само уз кимање главом у знак одобравања.

Изгледа да неки у овој земљи, укључујући и оне који би требало да знају више, још увијек мисле да ће Европа учинити компромис када је у питању Босна и Херцеговина. То је најопаснија илузија. То једноставно тако не иде, што вам могу потврдити

Пољска, или Чешка или Словенија.

Када Комисија каже да мора видјети значајан и брз напредак у областима које је одредила, онда то заиста и мисли.

Ако се до друге половине наредне године не оствари довољан напредак, Европа би морала да каже „не“, мада нерадо. У том случају, Комисија не би била у позицији да предложи предузимање даљих корака у вези са Споразумом о стабилизацији и придруживању (САА). На ово јасно указује Студија изводљивости.

Пут ка неуспјеху у јуну идуће године је сигуран ако се ово што је претходно речено погрешно схвати. Управо због тога је наредних седам мјесеци од изузетне важности. Дефинитивно, ви сте на потезу – БиХ, а не ОХР.

Међународна заједница и Канцеларија високог представника могу помоћи, али ми не можемо то урадити умјесто вас.

Извјештај Европске комисије не може бити јаснији по том питању.

Извјештај наводи, цитирам:

БиХ треба да пружи доказ да је генерално важност (бонских) овласти све мања и да се све мање користе у кључним областима САА... Садашњи докази сугеришу да се то можда већ дешава и да «притисак» бонских овласти постепено замјењује «подстицај» европских (и еуроатлантских) институција. БиХ мора сада осигурати да, ако до наметања одлука и дође, оно буде «благо», те да се укупан број одлука ОХР-а настави смањивати.

Стога, изазов је јасан. Владе, парламенти и политичари ове земље имају 16 области у којима треба да испуне услове и 210 дана да то ураде.

Ако успију у томе, а обзиром да постоји довољно енергије и одлучности, нема разлога да то не ураде, БиХ би се могла наћи у припремама за преговоре крајем наредне године.

Ако не успију, путовање ове земље у Европу би се могло успорити и прилика за трајни мир, просперитет и сигурност грађана и дјеце ове земље би се озбиљно угрозили.

Стога је ово важан тренутак.

И дозволите ми да будем крајње отворен. Уколико не дође до драматичног побољшања темпа којим сада напредујемо, 16 услова дефинисаних Студијом изводљивости неће бити испуњени.

Уколико владе и скупштине у БиХ нису спремне да се чешће састају и знатно повећају своје резултате рада, и уколико ставови из прошлости и садашњи недостаци у организацији не могу бити превазиђени, врата која су се Босни и Херцеговини отворила прије двије недјеље би се могла нагло залупити следећег лета.

Неки ову изјаву могу сматрати провокативном, а неки недипломатски грубом. Али ја нисам дипломата, ја сам политичар.

И искрено морам рећи, док још има времена да се ствари промијене, да ће оно што БиХ треба урадити у наредних седам мјесеци захтијевати нови ниво енергије, усредсређеност, посвећеност и много труда од влада, парламената, политичких партија и јавне управе на свим нивоима.

Зашто? Јер се ових 16 тестова не могу положити декларативним залагањем, обећањима и плановима.

Њихова суштина чак није ни пуко усвајање закона и доношење амандмана.

Они се односе на конкретну примјену – на стварно, конкретно, чињење на терену, тамо гдје то нешто значи грађанима ове земље.

На енглеском постоји изрека: “пут у пакао поплочан је добрим намјерама”.

Комисија је јасно ставила до знања – пут у Европу мора бити заснован на великом труду.

Из овог разлога, када се дискутује о, рецимо, примјени закона, Европска унија не очекује само доношење закона о државној агенцији за заштиту и истраге, нити чак да се одреди сједиште будуће новоформиране агенције. Европска унија жели да види агенцију која је успостављена и функционална, са својим новим овлашћењима, новом зградом, с новозапосленим особљем које ради свој посао, истражује кривична дјела, хапси починиоце.

То је оно што имплементација значи и то је оно што ће Европска унија жељети да види у другој половини године када буде доносила своју одлуку.

Предстојећи кораци

Дакле, у чему се састоји 16 услова?

Шта је потребно учинити до 30. јуна следеће године?

11 од 16 корака су везани за програм Посао и Правда, на којем смо радили.

Четири услова се односе на владавину права, борбу против криминала и заштиту људских права.

Владавина права је темељ од кога зависи све остало. Имајући у виду пријетњу коју представља међународни тероризам, а такође и трговина људима у свијету и у овом региону, као и финансирање мрежа од којих зависи, можете схватити зашто је ЕУ одлучила да услови све будуће одлуке напретком у овој области.

Из ових разлога се од владе сада изричито тражи да поред довршавања реформе обавјештајног сектора у наредних неколико мјесеци ојача и способност државних органа за примјену закона у циљу борбе против најсложенијих облика међународног, међуентитеског и организованог криминала.

Посебно, влади је дат задатак да формира и учини функционалним

СИПА-у и ново Министарство безбједности.

Ово ће изискивати поприличне напоре.

Поред тога, нећемо морати дуго чекати на показатеље успјеха односно неуспјеха. Ако се одлука о сједишту Државне агенције за истраге и заштиту (СИПА) не донесе ове седмице, то би значило да смо учинили први корак ка падању на овом првом и кључном испиту у јуну следеће године.

Када узмете у обзир чињеницу да је Савјет министара потрошило годину дана и није успјело да одреди сједиште СИПА-е, видјет ћете зашто је за испуњавање овог услова до краја јуна потребно промијенити приступ.

А то ће бити потребно и кад се ради о другом услову Европске уније – потреби да се започне са успоставом јасне подјеле надлежности у полицијским снагама у БиХ.

Ово подразумијава реформу садашњег система у којем су полицијске снаге подијељене на 20-ак разних структура, од којих свака има свог политичког господара, властиту командну структуру, властити буџет и администрацију.

Овај систем је инхерентно неефикасан, расипнички и скуп, и не може се одржати као такав.

Што се тиче правосуђа, Студијом изводљивости захтијева се успостава јединственог Високог судског и тужилачког савјета, ангажовање одговарајућег особља, те обезјеђење средстава за рад Државног суда.

У области људских права, власти су дужне да испуне своје обавезе које се односе на повратак избјеглица и обезбјеђење адекватних средстава за рад Уставног суда, те да заврше са процесом преноса надлежности над институцијама за заштиту људских права, као што су Омбудсмен БиХ и Дом за људска права, на органе БиХ.

Коначно, у домену правосуђа и унутрашње политике, услов је да

се успоставе одговарајуће структуре које ће се бавити питањима азила и миграције. Ово је, понављам, једна од првих обавеза коју треба испунити свака држава која жели у Европу или чији грађани желе да у Европску унију путују без визе. Ово је још један од апсолутно кључних услова за борбу против трговине људима, организованог криминала и међународног тероризма.

Испуњавање ова четири услова би значило да су владе и парламенти предузели одлучујући корак ка преузимању одговорности за владавину права у овој држави.

А испуњавањем седам услова који се на овај или онај начин односе на економску реформу, заиста ће се почети са отварањем нових радних мјеста и привлачењем међународних инвестиција.

Први од ових услова је провођење реформи у области индиректног опорезивања које су тренутно у парламентарној процедури.

Дозволите ми да Вас подсјетим да само усвајање закона неће бити довољно. Европска унија жели видјети Управу за индиректно опорезивање на дјелу, са директором на челу, која прикупља приходе по основу царине и припрема са за правовремено увођење ПДВ-а, како је планирано. Али са овим се касни већ четири мјесеца. Уколико се оваква ситуација брзо не промијени нећемо се наћи на стази успјеха; наћићемо се на путу који води ка неуспјеху.

Такође је неопходно предузети низ мјера у циљу стварања јединственог економског простора БиХ у правом смислу ријечи, као што су јединствен систем регистрације пословних субјеката признат у цијелој држави.

Затим, усклађена и свеобухватна трговинска политика и процедуре Европске заједнице за издавање дозвола у циљу повећања извоза у земље Европске заједнице.

Надаље, Закон о статистици, закон о буџету и усвајање одговарајућих буџетских процедура.

Сваки корак је практична и проводива реформа с циљем јачања сектора јавних финансија и обезбјеђења снажног подстицаја за развој економије.

Затим, ту су и три услова који се односе на ефикасност власти.

Услови који захтијевају да Савјет Министара и Парламент чешће засједају – и ја топло поздрављам чињеницу да Савјет Министара засједа у овом тренутку и расправља како изаћи на крај са питањима покренутим у Студији изводљивости. Надамо се да ћемо ускоро чути за какво су се дјеловање определијелили.

Ту су и услови који захтијевају да нова министарства и институције на државном нивоу буду функционални и способни да понесу терет реформи које су пред нама. Нигдје ово није важније него у Дирекцији за европске интеграције.

Под руководством господина Османа Топчагића, који има подршку вриједног и преданог особља, Дирекција већ планира сљедећу фазу путовања у Брисел. Они заслужују подршку Владе, а Студија изводљивости то и захтијева.

А затим, услов који налаже реформу, реорганизацију и рационализацију јавне управе, те да Агенције за државну службу на одговарајући начин регулишу државну службу.

Потребне су нам влада и јавна управа које чине више, а коштају мање. Израда плана за такву структуру је још један од услова Европске Уније.

Додајмо томе и захтјев да влада предузме кораке да обезбиједи дугорочну одрживост финансијски и уреднички независног јавног радио и телевизијског система на нивоу цијеле БиХ, и тиме је испуњено 15 од 16 услова.

Седам услова из области економске реформе, четири у области владавине закона, три по питању управе и један по питању медија.

То оставља само још један важан услов који треба испунити.

Поштивање постојећих међународних обавеза и услова – од којих су најочигледнији Дејтонско-паришки мировни споразум и преостали кораци из мапе пута ЕУ.

То значи да нема више одлагања неких болних корака који су сувише дуго остављани по страни.

Један од њих је потпуна сарадња са Трибуналом у Хагу, укључујући хапшење оптужених за ратне злочине.

Сљедећи је спровођење пост-пријемних критерија Савјета Европе, нарочито у областима демократије и људских права.

Тако, као што можете видјети, пред нама су многе крупне одлуке и огроман посао.

А имамо 210 дана да то учинимо.

Након тога, пред нама је љетни одмор, а након тога, садашња Европска комисија завршава свој мандат, а нова се успоставља.

То није неважна чињеница. Тренутно, БиХ има поуздане пријатеље и оне који је снажно подржавају у Комисији. Романо Проди и Крис Патен, између осталих. Они су јасно назначили да би жељели позвати БиХ да започне преговоре за Споразум о стабилизацији и придруживању прије него што им истекне мандат у октобру. Било би неозбиљно од БиХ да пропусти ову прилику неиспуњавањем постављених услова.

Посљедња шанса?

Али постоји још један разлог зашто морамо успјети у периоду од овог тренутка па до следећег љета.

Овој земљи истиче вријеме.

Можда ово звучи претјерано драматично. Можда ћете помислити да у животном вијеку једне државе не постоји тако нешто као што је посљедња шанса, и можда и јесте тако.

Али постоји посљедња шанса за једну генерацију; и то је ризик

с којим се БиХ данас суочава.

Одмах након рата, БиХ је била у центру пажње свјетских медија и свјетских лидера. Хиљаде војника, хуманитарних радника, дипломата и савјетника похрлили су да помогну у свеобухватној обнови. А с њима је дошло и саосјећање свијета и милијарде долара стране помоћи.

Али, пажња је сада усмјерена на друга мјеста. Финансијска подршка се смањује.

Тај тренд се неће промијенити. БиХ је већ добила највећи дио донација које су јој намјењене. Новац сада одлази на друга мјеста – у Ирак, у Афганистан и на друга недавно отворена жаришта у свијету.

Тако се апарати који су одржавали привреду у животу сада, један по један, искључују.

Једино приватне инвестиције могу попунити празнину која настаје, и само ће хитне реформе привући те инвестиције.

Дакле, вријеме није на нашој страни.

Пензионери и синдикати су то јасно ставили до знања у протеклих неколико седмица. Досадило им је да живе од садашњих пензија и плата – и ко би их могао кривити?

Међутим, понудити људима оно што не можемо испунити, није рјешење. Веома је кратак пут од ниских пензија до тога да пензија уопште не буде. То је сурова животна чињеница на коју нас је ММФ подсјећао током протеклих седмица.

Привреду можете покренути само ако привучете инвеститоре; а инвеститоре ћете привући само ако се они буду осјећали добродошлим и безбједним.

Постоји само један начин на који ће се ова држава и њени грађани обогатити, а то је покретање привреде, а нарочито привлачење инвеститора.

У свијету влада конкуренција. Има много земаља, од југоисточне Азије до централне Европе, које раде даноноћно, како би привукле инвестиције. Чешка Република, Пољска, Словачка и Словенија у 1990. години буквално нису имале никаквих директних страних улагања. Прошле године она су достигла 40% њиховог колективног бруто домаћег производа. Страна предузећа сада обезбјеђују једну половину радних мјеста у производњи у регији.

БиХ мора да достигне њихове напоре, па чак и да их надмаши.

У ери глобализације, у којој се огромне суме новца преносе са једног континента на други једним притиском компјутерског миша, инвеститори имају широк избор.

Зато је реформа једини пут напријед.

Реформа пореског система, коју сада спроводимо.

Реформа јавне управе, коју сада морамо да спроведемо.

Реформа привреде – рашчишћавање пословног окружења, привлачење инвестиција, убрзавање приватизације, промовисање извоза.

То значи успостављање владавине закона, како би предузећа могла улагати, трговати и планирати за будућност, уз гаранцију примјереног процеса који је пред њима и обезбјеђивање разумног правног оквира који стоји иза њих.

Ја не тврдим да ће процес реформи бити једноставан или брз – он то неће бити. Бојим се да ће се за многе, ствари погоршати прије него што крену набоље.

То је можда оно што ме највише брине.

Брине ме чињеница да око половине становника ове земље живи на или испод званичне границе сиромаштва. Саосјећам са онима који се узалудно надају да ће за њих и њихову дјецу доћи крај економским патњама из посљедњих осам година.

Али морам бити јасан. За већину, то се неће десити следеће године, а за неке се те патње могу чак и повећати у наредном периоду.

Треба времена да би се основала предузећа и отворила нова радна мјеста. Наша привреда се сада развија – лагано. Али још увијек преспоро да би унијела позитивне промјене у животе обичних људи.

Биће тешко за раднике и њихове синдикате и за све друге грађане ове државе да скупе стрпљења и то издрже док економске реформе не почну да доносе резултате.

Биће тешко, веома тешко.

То ће значити да ће бити потребне још веће жртве, краткорочно, у условима када су људи већ толико много жртвовали.

Али могу вам једну ствар обећати сасвим сигурно: исплатиће се на крају.

Веома добро знам да за многе грађане ове земље чланство у НАТО-у, чланство у Европској Унији и животни стандард које земље чланице уживају – то изгледа као недостижан сан.

Појединци су некада, у мрачнијим данима, савјетовали људима ове земље да не “сањају снове”.

Мислио сам да је то тада био лош савјет, а ни данас није бољи.

Ја бих опет радије прихватио савјет Вацлава Хавела, који је успјешно водио своју земљу путем којим сада креће и ова земља:

Док је народ Чешке прелазио овај исти пут, рекао им је:

“Не смијемо се бојати да сањамо оно што је наизглед немогуће ако желимо да то што је наизглед немогуће постане стварност”.

Данас, издвајање за здравствену заштиту у Чешкој Републици износи око 1.000 УСД по глави становника.

Смртност новорођенчади се преполовила у посљедњој деценији.

Издајање за образовање сада износи више од 3.000 УСД по ученику – исти износ као у Ирској, једној од најуспјешнијих привреда у ЕУ.

Сљедеће године Чешка Република ће, уз Пољску, Словенију, Мађарску и милионе других Европљана, постати пуноправан члан Европске Уније.

Њихов “недостижан сан” данас је реалност.

А, уз довољно вјере и настојања, то може постати и ваш.